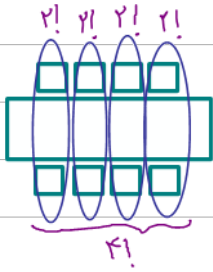

حل تمرینات گسسته فصل ۳ دروس ۱

۱ می خواهیم ۸ نفر را که دوه دو برادر یکدیگرند در دو طرف طول یک میز مستطیل شکل بنشانیم. اگر بخواهیم هر نفر روبه روی برادرش بنشیند، به چند طریق می توان این کار را انجام داد؟

جواب: $4! \cdot 2! \cdot 2! \cdot 2! \cdot 2!$

باتوجه به شکل رسم شده هر نفر با برادرش می تواند جابجا جا شود. ۲! صدی های روبه روی هم قرارند و در یک سببه قرار می دهیم. جابجایی سببه ها با هم ۴!

۲ اگر داشته باشیم $A = \{1, 2, 3, 4\}$ و $B = \{5, 6, 7, 8, 9\}$ ، در این صورت چند رمز یا کد ۵ رقمی می توان نوشت که هر یک

شامل دو رقم از A و سه رقم از B باشد؟

ابتدا ۲ رقم از A و ۳ رقم از B انتخاب می کنیم. حالا ۵ رقم متفاوت داریم و جایگشت ۵ رقم می شود ۵!

$$\binom{4}{2} \binom{5}{3} 5! = \frac{4!}{2!2!} \times \frac{5!}{3!2!} \times 5! = \frac{4 \times 3 \times 2!}{2 \times 2!} \times \frac{5 \times 4 \times 3!}{3! \times 2!} \times 5! = 6 \times 10 \times 5! =$$

۳ ۴ کتاب فیزیک متفاوت و ۵ کتاب ریاضی متفاوت را می توانیم به چند طریق در قفسه ای و در یک ردیف بچینیم. به نظر

شما، این عمل به چند روش امکان پذیر است؟ اگر:

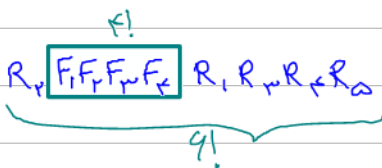
الف) هیچ محدودیتی نباشد؛

۹ کتاب مختلف داریم که جایگشت آنها می شود ۹!

ب) همواره کتاب های فیزیک کنار هم باشند؛ اگر کتاب های ریاضی را با R و کتاب های فیزیک را با F نشان دهیم. کتاب های فیزیک را در یک دسته

کنار هم قرار می دهیم. جابجایی خود کتاب های فیزیک با هم ۴! و جابجایی

دسته فیزیک با ۵ کتاب ریاضی ۹!

جواب: $9! \cdot 4!$

پ) هیچ دو کتاب ریاضی کنار هم نباشند؛

چون تعداد کتاب های ریاضی یکی بیشتر از کتاب های فیزیک است برای اینکه کتاب های ریاضی کنار هم قرار نگیرند باید یک کتاب ریاضی در میان چند

و با کتاب ریاضی شروع کرد

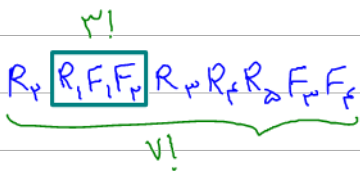
جابجایی فیزیک ها با هم ۴!

جابجایی کتاب های ریاضی با هم ۵!

جواب: $5! \cdot 4!$

ت) یک کتاب ریاضی خاص و دو کتاب فیزیک خاص همواره کنار هم باشند.

فرض می کنیم R1 و F1 و F2 آن کتاب های خاصی باشند که قرار است کنار هم قرار بگیرند

جواب: $7! \cdot 3!$

۴ برای کنار هم قرار گرفتن ۴ دانش آموز پایه دوازدهم و ۶ دانش آموز پایه یازدهم مسئله ای طرح کنید که پاسخ آن $7! \cdot 4!$ باشد.

باشد.

دانش آموزان پایه های دوازدهم و یازدهم را در یک صف کنار هم قرار دهیم به طوری که هم دانش آموزان پایه دوازدهم کنار هم باشند

۵ با ارقام ۵، ۶، ۷، ۷، ۵، ۷ چه تعداد کد ۶ رقمی می توان نوشت؟ ۶ رقم داریم که عدد ۷ سه بار تکرار شده و عدد ۵ هم دو بار، طبق جایگشت های تکرار دار داریم

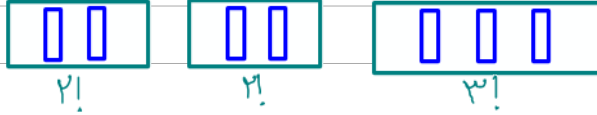
$$\frac{6!}{3!2!} = \frac{6 \times 5 \times 4 \times 3!}{3! \times 2!} = 60$$

۶ می خواهیم روی تعدادی جعبه حاوی اجناس تولید شده خاصی را کدگذاری و هر جعبه را با یک کد، شامل ۹ حرف $d, d, d, c, c, a, b, a, a$ از بقیه مجزا کنیم. حداکثر چند جعبه را می توانیم با این کدها از بقیه مجزا کنیم؟

$$\frac{9!}{3!2!3!}$$

۵ سه بار تکرار شده - c دو بار - d سه بار - طبق اصل کانتی با تکرار داریم:

۷ نفر به چند طریق می توانند در دو اتاق دونفره و یک اتاق سه نفره قرار بگیرند؟

اگر اتاق ها را به صورت دو مورد در نظر بگیریم ۷ نفر را می شود به ۷! روی تخت های اتاق جای داد ولی از آنجا که جابه جایی دونفره در یک اتاق دونفره هستند و سه نفری که در اتاق سه نفره هستند تفاوتی ایجاد نمی کند و از طرفی اگر خود اتاق های ۲ نفره هم با هم تفاوتی نداشته باشند (مثلا اتاق ها شماره نداشته باشند) طبق اصل کانتی باید که از صوابی داشته:

۷! / (2! 2! 3!) = 105

$$\frac{7!}{2! 2! 3!} = 105$$

جابه جایی در اتاق دونفره
جابه جایی اتاق دونفره
جابه جایی در اتاق سه نفره

$$\frac{7!}{2! 2! 3!} = 105$$

۸ به چند طریق می توان از بین ۵ نوع گل ۱۱ شاخه گل انتخاب کرد اگر بخواهیم: الف) به دلخواه انتخاب کنیم؛

۵ نوع گل را x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 و x_5 در نظر بگیریم. جمع انتخاب گلها برابر شود ۱۱

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 11 \quad n=11 \quad k=5 \quad k-1=4$$

۱۱ ستاره و ۴ خط داریم:

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{15!}{11! 4!} = \frac{15 \times 14 \times 13 \times 12 \times 11!}{11! \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 1365$$

جواب های صحیح و ناممکن برای معادله برای معادله سه گانه فوق

ب) از هر نوع گل حداقل ۱ شاخه انتخاب کنیم:

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 11 \quad x_i \geq 1$$

$$\begin{matrix} -1 & -1 & -1 & -1 & -5 \\ \hline y_1 + y_2 + y_3 + y_4 + y_5 = 6 \end{matrix} \quad y_i \geq 0$$

جواب های صحیح و ناممکن برای معادله

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{10!}{6! 4!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6!}{6! \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 210$$

پ) از گل نوع دوم حداقل دو شاخه و از گل نوع پنجم بیش از سه شاخه انتخاب کنیم:

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 11 \quad x_2 \geq 2 \quad x_5 \geq 4 \rightarrow y_2 \geq 0 \quad y_5 \geq 0$$

$$\begin{matrix} -2 & & & & -4 \\ \hline x_1 + y_2 + x_3 + x_4 + y_5 = 5 \end{matrix} \quad n=5 \quad k=5$$

جواب های صحیح و ناممکن برای معادله

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{9!}{5! 4!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6!}{5! \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 126$$

ت) از گل نوع سوم انتخاب نکرده و از گل نوع چهارم حداقل ۵ شاخه انتخاب کنیم. $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 11$ $x_3 = 0$ $x_4 \geq 5$

جواب های صحیح نامنتفی برای معادله $\rightarrow x_1 + x_2 + y_4 + x_5 = 6$ $n=9, k=4$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{9!}{6!3!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6!}{6! \times 3 \times 2 \times 1} = 112$$

۹) مطلوب است تعداد جواب های صحیح و نامنتفی هر یک از معادلات زیر با شرط های داده شده:

الف) $x_1 + x_2 + \dots + x_5 = 10$ $x_i > 0, 2 \leq i \leq 5$

$y_i \geq 0, 2 \leq i \leq 5$

جواب های صحیح و نامنتفی برای معادله $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 10$

$\rightarrow x_1 + y_2 + y_3 + y_4 + y_5 = 6$ $n=9, k=5$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{10!}{6!4!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6!}{6! \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 210$$

ب) $x_1 + x_2 + \dots + x_6 = 12$ $x_1 > 2, x_5 \geq 4$

$x_1 - 3 \geq 0 \rightarrow y_1 \geq 0$
 $x_5 - 4 \geq 0 \rightarrow y_5 \geq 0$

جواب های صحیح و نامنتفی برای معادله $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 = 12$

$\rightarrow y_1 + x_2 + x_3 + x_4 + y_5 + x_6 = 5$ $n=5, k=6$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{10!}{5!5!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5!}{5! \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 252$$

پ) $x_1 + x_2 + \dots + x_5 = 11$ $x_i \geq 1, 1 \leq i \leq 5$

جواب های صحیح و مثبت معادله را می توانیم

$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 11$ $n=11, k=5$

$$\binom{n-1}{k-1} = \binom{10}{4} = \frac{10!}{4!6!}$$

ت) $x_1 + 2x_2 + x_3 + x_4 = 7$ $x_i \geq 0, 1 \leq i \leq 4$

برای این معادله سه حالت داریم $x_2 = 1$ برابر صفر 1 و 2 می باشد.

$x_2 = 0 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 7$ $n=7, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{9!}{7!2!} = \frac{9 \times 8 \times 7!}{7! \times 2 \times 1} = 36$$

$x_2 = 1 \rightarrow x_1 + 2 + x_3 + x_4 = 7 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 5$ $n=5, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{6!}{4!2!} = \frac{6 \times 5 \times 4!}{4! \times 2 \times 1} = 15$$

$x_2 = 2 \rightarrow x_1 + 4 + x_3 + x_4 = 7 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 3$ $n=3, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{3!}{1!2!} = \frac{3 \times 2 \times 1}{1 \times 2 \times 1} = 3$$

جواب های صحیح $\rightarrow 36 + 15 + 3 = 54$

ث) $x_1 + \sqrt{x_2} + x_3 + x_4 = 3$ $x_i \geq 0, 1 \leq i \leq 4$

x_2 می تواند معادله $1, 4, 9$ داشته باشد.

$x_2 = 0 \rightarrow x_1 + 0 + x_3 + x_4 = 3 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 3$ $n=3, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{3!}{2!1!} = \frac{3 \times 2 \times 1}{2 \times 1 \times 1} = 3$$

$x_2 = 1 \rightarrow x_1 + 1 + x_3 + x_4 = 3 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 2$ $n=2, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{4!}{2!2!} = \frac{4 \times 3 \times 2 \times 1}{2 \times 1 \times 2 \times 1} = 6$$

$x_2 = 4 \rightarrow x_1 + 2 + x_3 + x_4 = 3 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 1$ $n=1, k=3$

$$\frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{3!}{1!2!} = 3$$

$$x_2 = 9 \rightarrow x_1 + \sqrt{9} + x_3 + x_4 = 3 \rightarrow x_1 + x_3 + x_4 = 0 \rightarrow \frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{2!}{1!1!} = 1$$

$n=0, k=3$

جواب نهی = $1 + 2 + 3 + 1 = 7$

۱۰ به چند طریق می توان ۵ توپ یکسان را بین ۳ نفر و به دلخواه توزیع کرد؟

اگر ۳ نفر را x_1, x_2, x_3 در نظر بگیریم که مجموعاً ۵ توپ باید بکشانیم جواب سوال از طریق پیدا کردن جواب های صحیح نامنفی معادله زیر بدست می آید.

$$x_1 + x_2 + x_3 = 5 \quad x_i \geq 0$$

$$n=5, k=3 \rightarrow \frac{(n+k-1)!}{n!(k-1)!} = \frac{7!}{5!2!} = \frac{7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1}{(5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1) \times (2 \times 1)} = 21$$

۱۱ به چند طریق می توان ۸ توپ یکسان را بین ۴ نفر توزیع کرد هرگاه بخواهیم هر نفر حداقل یک توپ داشته باشد؟

اگر ۴ نفر را x_1, x_2, x_3, x_4 در نظر بگیریم که مجموعاً ۸ توپ باید بکشانیم به طوری که حوض حداقل یک توپ داشته باشند.

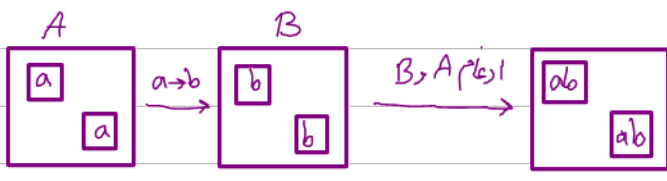
$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 8 \quad x_i \geq 1$$

$$n=7, k=4 \rightarrow \frac{(n-1)!}{(k-1)!} = \binom{7}{3} = \frac{7!}{4!3!} = \frac{7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1}{(4 \times 3 \times 2 \times 1) \times (3 \times 2 \times 1)} = 35$$

جواب های صحیح مثبت

۱۲ آیا مربع لاتین حاصل از اعمال یک جایگشت روی اعضای یک مربع لاتین دلخواه می تواند با مربع اولیه متعامد باشد؟

مضامه a شود b در مربع لاتین B بوجود بیاید.

چون در اعمال A و B دو درایه یکسان بوجود آمده پس A و B نمی توانند متعامد باشند.

۱۳ مربع لاتین 3×3 مقابل را در نظر بگیرید.

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & 3 \\ 2 & 3 & 1 \end{bmatrix} \xrightarrow[\text{وسوم}]{\text{جابجایی سطر دوم}} A_1 = \begin{bmatrix} 3 & 1 & 2 \\ 2 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \end{bmatrix}$$

الف) سطر دوم و سوم مربع A را جابه جا کنید و مربع حاصل را A_1 بنامید. آیا A_1 و A متعامدند؟

$$A_1 \text{ و } A \xrightarrow{\text{اعمال}} \begin{bmatrix} 33 & 11 & 22 \\ 12 & 23 & 31 \\ 21 & 32 & 13 \end{bmatrix}$$

بله متعامدند

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \\ 3 & 1 & 2 \end{bmatrix} \xrightarrow[\text{موسوم}]{\text{جابجایی سطر اول}} A_2 = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 2 & 3 & 1 \\ 3 & 1 & 2 \end{bmatrix}$$

ب) ابتدا سطر اول و سطر سوم مربع A را جابه جا کنید. سپس در مربع حاصل، سطر دوم و سوم را جابه جا کنید و مربع حاصل را A_2 بنامید. آیا A_2 و A متعامدند؟

$$A_2 \text{ و } A \xrightarrow{\text{اعمال}} \begin{bmatrix} 32 & 13 & 21 \\ 13 & 21 & 32 \\ 21 & 32 & 13 \end{bmatrix}$$

خیر متعامد نیستند
زیرا تعداد تکراری سطر ۲

پ) با توجه به قسمت های الف) و ب) به سوالات زیر جواب دهید.

۱- آیا می توان گفت با تعویض جای سطرهای یک مربع لاتین، همواره مربع لاتینی متعامد با مربع لاتین اول به دست می آید؟

۲- آیا می توان گفت با تعویض جای سطرهای یک مربع لاتین، همواره مربع لاتینی غیر متعامد با مربع لاتین اول به دست می آید؟

خیر، مثل تعویض سطر الف

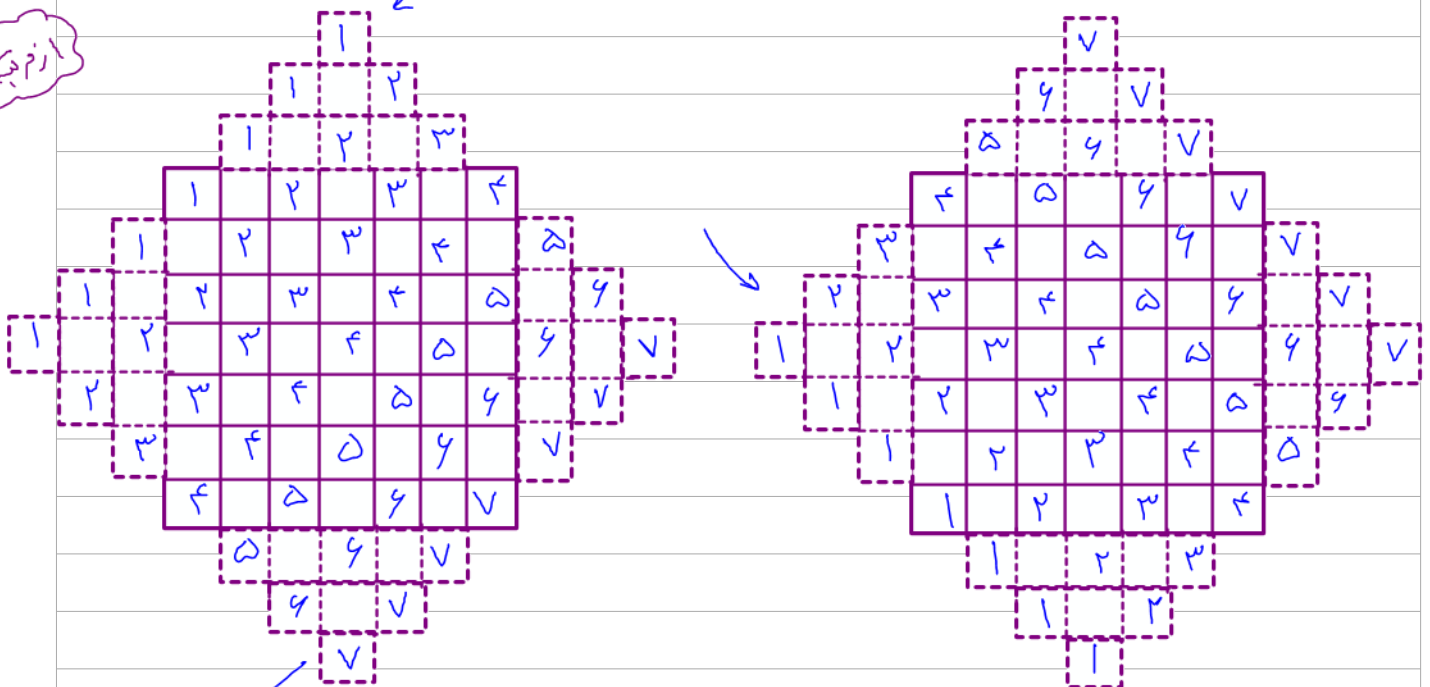
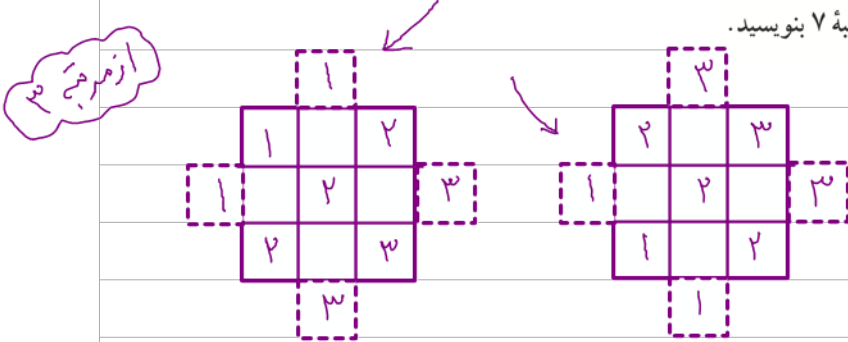
۱۴ قرار است شش مدرس $T_1, T_2, \dots, T_6$ در شش جلسه متوالی در شش کلاس $C_1, C_2, \dots, C_6$ به گونه‌ای

تدریس کنند که هر مدرس در هر کلاس دقیقاً یک جلسه تدریس کند. برای این منظور برنامه‌ریزی نمایید.

اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	
T_6	T_5	T_4	T_3	T_2	T_1	C_1
T_5	T_4	T_3	T_2	T_1	T_6	C_2
T_4	T_3	T_2	T_1	T_6	T_5	C_3
T_3	T_2	T_1	T_6	T_5	T_4	C_4
T_2	T_1	T_6	T_5	T_4	T_3	C_5
T_1	T_6	T_5	T_4	T_3	T_2	C_6

مربع لاتین و ۹۸۹ می‌سازیم ←

۱۵ دو مربع لاتین متعامد از مرتبه ۳ و دو مربع لاتین متعامد از مرتبه ۷ بنویسید.

هر کلمه از درایه‌هایی که خارج از مربع اصلی قرار دارند را Δ و اعداد انتقال می‌دهیم تا درایه‌های اصلی داخل مربع را بگیرند.

A =

۱	۵	۲	۶	۳	۷	۴
۵	۲	۶	۳	۷	۴	۱
۲	۶	۳	۷	۴	۱	۵
۶	۳	۷	۴	۱	۵	۲
۳	۷	۴	۱	۵	۲	۶
۷	۴	۱	۵	۲	۶	۳
۴	۱	۵	۲	۶	۳	۷

B =

۴	۱	۵	۲	۶	۳	۷
۷	۴	۱	۵	۲	۶	۳
۳	۷	۴	۱	۵	۲	۶
۶	۳	۷	۴	۱	۵	۲
۲	۶	۳	۷	۴	۱	۵
۵	۲	۶	۳	۷	۴	۱
۱	۵	۲	۶	۳	۷	۴

۱۶ در یک مسابقه اتومبیل رانی قرار است ۷ راننده در هفت روز هفته با هفت ماشین مختلف در هفت مسیر مختلف مسابقه

دهند به طوری که شرایط زیر برقرار باشد:

الف) هر راننده هر روز با یک ماشین در یک مسیر رانندگی کند: R C D

ب) هر راننده با هر ماشین دقیقاً یک روز رانندگی کند: راسته ها را با حرف D ، ماشین ها را با حرف C و مسیرها را با حرف R نشان می دهیم.

پ) هر راننده هر روز دقیقاً در یک مسیر رانندگی کند: در سوال قبل مربع 7×7 مشاهده می کردیم و از همان کمک می گیریم.

ت) هر ماشین در هر مسیر دقیقاً یک بار به کار گرفته شود.

- برای این منظور یک برنامه ریزی انجام دهید.

	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6	D_7
شنبه	C_1	C_5	C_2	C_6	C_3	C_7	C_4
یکشنبه	C_5	C_2	C_6	C_3	C_7	C_4	C_1
دوشنبه	C_2	C_6	C_3	C_7	C_4	C_1	C_5
سه شنبه	C_6	C_3	C_7	C_4	C_1	C_5	C_2
چهارشنبه	C_3	C_7	C_4	C_1	C_5	C_2	C_6
پنجشنبه	C_7	C_4	C_1	C_5	C_2	C_6	C_3
جمعه	C_4	C_1	C_5	C_2	C_6	C_3	C_7

	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6	D_7
شنبه	R_4	R_1	R_5	R_2	R_6	R_3	R_7
یکشنبه	R_7	R_4	R_1	R_5	R_2	R_6	R_3
دوشنبه	R_3	R_7	R_4	R_1	R_5	R_2	R_6
سه شنبه	R_6	R_3	R_7	R_4	R_1	R_5	R_2
چهارشنبه	R_2	R_6	R_3	R_7	R_4	R_1	R_5
پنجشنبه	R_5	R_2	R_6	R_3	R_7	R_4	R_1
جمعه	R_1	R_5	R_2	R_6	R_3	R_7	R_4

	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6	D_7
شنبه	C_1R_4	C_5R_1	C_2R_5	C_6R_2	C_3R_7	C_7R_3	C_4R_6
یکشنبه	C_5R_7	C_2R_4	C_6R_1	C_3R_5	C_7R_2	C_4R_6	C_1R_3
دوشنبه	C_2R_6	C_6R_7	C_3R_4	C_7R_1	C_4R_5	C_1R_2	C_5R_3
سه شنبه	C_6R_3	C_3R_7	C_7R_4	C_4R_1	C_1R_5	C_5R_2	C_2R_6
چهارشنبه	C_3R_6	C_7R_3	C_4R_7	C_1R_4	C_5R_2	C_2R_1	C_6R_5
پنجشنبه	C_7R_5	C_4R_6	C_1R_3	C_5R_7	C_2R_4	C_6R_1	C_3R_2
جمعه	C_4R_1	C_1R_5	C_5R_2	C_2R_6	C_6R_7	C_3R_3	C_7R_4

این داریم به این معنیست که راننده D_5 در روز جمعه با ماشین C_5 در جاده R_4 بوده.

با احترام
علیرضا پور